Det Anarkistiska Biblioteket

Kevin Tucker
Att producera eller inte producera?
Klass, modernitet[1] och identitet

sv.anarchistlibraries.net

Att producera eller inte producera?

Klass, modernitet[1] och identitet

Kevin Tucker

Klass är en social relation. Den handlar i grunden om ekonomi. Den handlar om att vara producent, distributör eller ägare av produktionsmedlen och dess frukter. Oavsett vilken kategori en person tillhör, så har det att göra med identitet. Vem identifierar du dig med? Eller snarare, vad identifierar du dig med? Vi passar alla in i en mängd socioekonomiska kategorier, men det är inte det som är frågan. Är ditt jobb din identitet? Är din ekonomiska nisch det?

Låt oss gå tillbaka ett steg och fråga oss, vad är ekonomi? Min ordbok definierar det som ”vetenskapen om produktion, distribution, och konsumtion av varor och tjänster”. För all del, ekonomier existerar. I alla samhällen där tillgången till livets nödvändigheter är ojämnt fördelade, där folk är beroende av varandra (och framförallt av institutioner), finns det ekonomi. Målet för revolutionärer och reformister har nästan alltid handlat om att omorganisera ekonomin, att rikedomar måste omfördelas. Kapitalist, kommunist, socialist, syndikalist, allt handlar om ekonomi. Varför? Därför att produktionen har naturaliserats, ekonomin blivit en vetenskap, och arbete helt enkelt blivit ett nödvändigt ont.

Det har att göra med syndafallet, när Adam inte lydde Gud och därför fick som straff att odla jorden. Det har att göra med den protestantiska arbetsmoralen, och varningar om de sysslolösa händernas synd. Arbetet blir grunden för mänskligheten. Det är det som är ekonomins inbyggda budskap.

Arbetet ”är det första grundvillkoret för all mänsklig existens, och detta i en sådan utsträckning, att vi på sätt och vis måste säga att arbetet skapade människan själv”. Det är inte Adam Smith eller Gud som säger detta (i alla fall inte den här gången), utan Friedrich Engels.

Men någonting är väldigt fel här. Hur är det med de där Andra, de bortom Edens murar? Hur är det med de vildar som jordbrukarna och conquistadorerna (om man nu kan skilja dem åt) betraktade som lata bara för att de inte arbetade? Är ekonomi något universellt?

Låt oss gå tillbaka till vår definition.

Produktion är ekonomins kärna. Så om produktion inte är något universellt, så kan lyckligtvis inte heller ekonomi vara det. De där Andra, bar-

barerna bortom Edens murar, Babylons murar, och trädgårdarna, de som var nomadiska samlare och jägare, de producerade ingenting. En jägare producerar inte vilda djur, och en samlare producerar inte vilda växter. De bara jagar och samlar. Deras existens är att ge och ta. Men det är ekologi, och inte ekonomi. Varje individ i ett samhälle av nomadiska samlare och jägare är kapabel att skaffa det den behöver på egen hand. Att de inte agerar ensamma är en fråga om ömsesidig hjälp och socialt samarbete, inte tvång. Om de inte gillar sin situation, ser de till att ändra de på den. De är kapabla till det, och de uppmuntras att göra så. Deras slags utbyte är anti-ekonomi, och bygger på allmän ömsesidighet. Det betyder förenklat att folk ger vad som helst, till vem som helst, när som helst. Det finns inga protokoll, inga kvitton, inga skatter och inget system för att mäta eller värdera.

Dessa samhällen är egentligen anti-produktion, anti-rikedom, anti-makt och anti-ekonomi. De är helt enkelt jämställda i grunden, i en sorts organisk primal-anarki. Men det förklarar inte hur vi blev ekonomiska människor, och hur arbete blev identitet. Förklaringen får vi genom att se på civilisationens ursprung. Civilisation bygger på produktion. Det första exemplet på produktion är överskottsproduktion. Nomadiska samlare och jägare skaffade det de behövde, när de behövde det. De åt djur, insekter och växter. När ett antal samlare och jägare blev bofasta, fortsatte de jaga djur och samla växter, men inte för att äta (i alla fall inte omedelbart). I Mesopotamien, vår nu globala civilisations vagga, gick det att skörda vidsträckta fält av vild spannmål. Till skillnad från kött och de flesta vilda växter, kan spannmål lagras utan någon intensiv teknologi. Den lades i enorma magasin. Men spannmål skördas efter säsong, så när folkmängder växer blir de mer beroende av spannmålsmagasin än av vad som finns fritt tillgängligt. Det är här distributionen kommer in. Spannmålsmagasinen ägdes av eliter eller familjeäldre, och de bestämde över fördelningen och distributionen till folket som tjänade dem. Beroende medför kompromiss, och det är ett centralt element inom domesticering. Spannmål måste lagras, och ägarna till magasinen lagrar och fördelar spannmålet i utbyte mot ökad social status. Social status medför tvångsmakt. Så uppstod Staten.

På andra ställen, t ex längs vad som nu är USA's nordvästra kust upp in i Kanada, fylldes magasinen med torkad fisk istället för spannmål. Kungadömen och strikta hövdingadömen uppstod. Det var de som fyllde ma-

gasinen som fick kontroll över den uppstådda makten. Det här borde låta bekant. Expansiva handelsnätverk bildades, och domesticeringen av först växter och sen djur följde i befolkningsökningens spår. Behovet av mer spannmål gjorde att samlare blev jordbrukare. Jordbrukarna behövde mer land, och krig utkämpades. Soldater värvades, slavar infångades, och nomadiska samlare och jägare, och hortikulturalister trycktes bort och dödades. Folket gjorde inte allt detta bara därför att deras kungar och hövdingar sa så, utan för att deras skapade gudar sa så. Prästerna var lika viktiga för statens uppkomst som hövdingar och kungar. Vid vissa tillfällen var de i samma ställning, vid andra inte, men de levde av varandra. Ekonomi, politik och religion har alltid varit ett och samma system. Nu för tiden har vetenskapen tagit religionens roll. Det är därför som Engels kunde säga att arbete är vad som skilde människor från apor. För vetenskapligt sett kunde det lätt vara sant. Gud dömde Adam och Evas ättlingar till att betvinga jorden. Båda synsätten handlar bara om tro. Och tro uppstår lätt när den påbjuds av handen som föder en. Så länge som vi är beroende av ekonomi, kommer vi kompromissa med vad växterna och djuren säger oss, och med vad våra kroppar säger oss. Ingen vill arbeta, men ändå är det något man måste göra, för så är det bara.

Så ser vi genom civilisationens tunnelseende. Ekonomin behöver reformeras eller revolutioneras. Produktionens frukter behöver omfördelas.

Det är här klasskampen kommer in.

Klass är en av flera sorters relationer inom civilisationen. Det har ofta hävdats att civilisationens historia är historien om klasskamp. Men jag skulle hävda annorlunda. Relationen mellan bonde och kung, och mellan hövding och ofrälse, kan inte reduceras till en enda uppsättning kategorier. När vi gör det ignorerar vi de skillnader som hör till en mängd olika aspekter inom civilisationen. Förenkling är trevligt och frestande, men om vi ska förstå hur civilisationen uppstod, så att vi kan förstöra den, måste vi vara öppna för att förstå subtila och betydande skillnader. Vad kan vara mer betydande än hur makt skapas, upprätthålls och hävdas? Jag menar inte att nedvärdera det mycket verkliga motstånd som ”underklassen” har gjort mot olika eliter, långt ifrån. Men att säga att klass eller klassmedvetande är universellt bortser från viktiga detaljer. Klass handlar om kapitalism. Det handlar om ett globaliserande system som grundar sig på absolut förmedling och specialisering. De uppstod ur feodala förhållanden

[1]**Modernitet** är ett begrepp som betecknar den samhällsordning som växte fram ur upplysningen, baserat på rationella/vetenskapliga principer, individuella rättigheter och etablerade politiska system.

Den postmoderna utgångspunkt som definierar vår verklighet, säger oss at vi inte har några rötter. Den matar den passiva nihilism som påminner oss om att vi är körda, men att det inte går att göra någonting åt det. Så sa Gud, Smith och Engels, och numera påminner oss filmer, musik och marknaden om detta.

Sanningen är att i den här kontexten så har den proletära identiteten inte mycket mening. Klasser existerar fortfarande, men inte i någon revolutionär kontext. Studie efter studie visar att de flesta amerikaner ser sig själva som medelklass. Vi dömer efter vad vi äger snarare än vad vi är skyldiga kreditbolaget. Lånade och imaginära pengar föder en identitet och en kompromiss – att vi är villiga att sälja vår själ för mer prylar.

Vår verklighet går djupare än vad en proletär identitet kan svara mot. Den anti-civilisatoriska kritiken pekar mot en mycket mer ursprunglig källa till våra förhållanden än så. Den accepterar inga myter om nödvändig produktion eller arbete, utan söker efter ett sätt att leva där dessa saker inte bara är frånvarande, utan där de också är medvetet undantryckta.

Den kanaliserar någonting som mer och mer upplevs som att modernitet automatiserar livet. Medan utvecklingen förstör de återstående ekosystemen, medan produktionen ger oss ett fullständigt syntetiskt liv, medan livet förlorar mening, medan Jorden dödas.

Jag förespråkar primalkrig.

Men det här är inte ett slags anti-civilisatoriskt klasskrig. Det är inte ett verktyg för organisering, utan ett uttryck av vrede. En sorts vrede som känns vid varje steg i den domesticerande processen. En sorts vrede som det inte kan sättas ord på. Det ursprungliga jagets vrede, som har underkuvats av produktion och tvång. Den sortens vrede som inte kompromissar. Den sortens vrede som kan krossa civilisationen.

Det är en fråga om identitet.

Är du producent, distributör, ägare, eller människa? Och framför allt, vill du omorganisera civilisationen och dess ekonomi, eller kommer du inte nöja dig med något mindre än dess totala förstörelse?

genom handelskapitalism, in i industriell kapitalism, och nu modernitet. Proletärer, borgare, bönder, småborgare, är sociala klasser som rör vår relation till produktion och distribution. Speciellt i kapitalistiska samhällen handlar allt om detta. Allt det här var som tydligast under kapitalismens höjdpunkt. Du antingen arbetade i en fabrik, ägde den, eller sålde det som kom ut ur den. Det var klassmedvetandets höjdpunkt, just eftersom det inte fanns något tvivel om klasserna. Proletärer befann sig under samma villkor, och till största delen visste de också att det var där de alltid skulle stanna. De tillbringade sina dagar och nätter i fabriker, medan de borgerliga övre samhällsskikten alltid var tillräckligt när att känna lukten men inte smaken av. Oavsett om du trodde på Gud, Smith, eller Engels, så var det arbetet som var ditt innersta väsen. Det var det som gjorde dig till människa. Att få ditt arbete stulet från dig måste ha varit det värsta av alla brott. Arbetarna skötte maskinerna, och det var också inom deras räckhåll att ta över dem. De kunde göra sig av med chefen och sätta in en ny, eller sätta in ett arbetarråd.

För den som trodde att produktion var något nödvändigt var det här revolutionerande. I synnerhet därför att det var fullständigt möjligt. Några provade det. Vissa av dem lyckades. Många lyckades inte. De flesta revolutioner anklagades för att ha svikit sina skapares ideal. Men inte någonstans gjorde det proletära motståndet helt slut på förtryckande relationer. Den enkla anledningen är att de var inne på fel spår. Kapitalism är bara en form av förtryck, och inte dess källa. Produktion och industrialism är delar av civilisationen, ett arv mycket äldre och långt mer rotat än kapitalismen. Men frågan handlar egentligen om identitet. Klasskämparna accepterade sitt öde som producenter, men försökte göra det bästa av en redan dålig situation. Civilisationen kräver en sådan trohet, men det är ett öde som jag inte kommer acceptera. Och det är ett öde som Jorden inte kommer acceptera.

Klasskampens oundvikliga slutsats är begränsad, därför att den grundar sig i ekonomi. Klass är en social relation, men den är knuten till den kapitalistiska ekonomin. Proletärer definieras som folk som säljer sitt arbete, och proletär revolution handlar om att ta tillbaka sitt arbete. Men jag köper inte Guds, Smiths, eller Engels myter. Arbete och produktion är inte universellt, och det är civilisationen som är problemet.

Det vi måste lära oss är att länken mellan våra egna klassrelationer och tidigare civilisationers sådana, inte handlar om vem som säljer och vem som köper arbete, utan om själva existensen av produktion. Om hur vi började tro att det är rättfärdigat att tillbringa våra liv med att bygga makt som utövas mot oss. Om hur kompromissandet av våra liv som fria varelser, till att bli arbetare och soldater, blev en kompromiss vi var villiga att göra. Det handlar om civilisationens materiella villkor, och rättfärdigandet av dessa, därför att det är så vi kommer att kunna förstå civilisationen. Så att vi kan förstå vad domesticeringen kostar oss själva och Jorden. Så att vi kan förstöra den en gång för alla. Det är det som den anarko-primitivistiska kritiken av civilisationen försöker göra. Den handlar om att förstå civilisationen, och hur den skapas och upprätthålls. Kapitalism är ett sent stadium i civilisationen, och klasskampen som motstånd mot den ordningen är extremt viktig, både för vår förståelse av civilisationen och hur vi ska angripa den. Det finns ett rikt arv av motstånd mot kapitalismen. Det är en av flera delar av historien om motstånd mot makten, som går tillbaka till dess ursprung. Men vi måste vara vaksamma mot att se något stadium som det enda stadiet. Anti-kapitalistiska angrepp är just det, anti-kapitalistiska. De är inte anti-civilisatoriska. De berör en viss typ av ekonomi, inte ekonomin, produktionen eller industrialismen i sig själva. En förståelse av kapitalismen är endast användbar så länge den är historiskt och ekologiskt rotad.

Men kapitalismen har varit den huvudsakliga måltavlan för de gångna århundradenas motstånd. Som sådant är klasskampens grepp uppenbarligen inte lätt att gå vidare från. En global kapitalism var väl rotad vid år 1500 e kr, och fortsatte sedan genom de senaste 500 årens teknologiska, industriella, och gröna revolutioner. Med en teknologisk uppgång har den spridits över planeten, till en punkt där det nu finns endast en global civilisation. Men kapitalismen är fortfarande inte universell. Om vi ser världen som en scen för klasskamp ignorerar vi de många fronter av motstånd som uttryckligen kämpar mot civilisationen. Detta är något som klasskampens förespråkare så typiskt ignorerar. Men på sätt och vis är det endast ett av två huvudsakliga problem. Det andra problemet är förnekandet av moderniteten.

Moderniteten är den sena kapitalismens ansikte, och det är det ansiktet som vi har sett sprida sig under de senaste 50 åren. Detta genom en serie av teknologisk expansion, som har gjort den globala ekonomi som

vi känner möjlig. Den kännetecknas av hyperteknologi och hyperspecialisering. Vi måste inse att kapitalisterna vet vad de håller på med. Hotet om en proletariatets revolution har troligen aldrig upplevts så starkt som det gjorde under perioden som ledde fram till första världskriget, och sen sträckte sig fram genom andra världskriget. Båda krigen utkämpades delvis för att släcka den revolutionära glöden.

Men det slutade inte där. Kapitalisterna visste att under efterkrigsperioderna måste all form av större återuppbyggnad verka emot nivån av klassmedvetande. Det var viktigt att bryta ner möjligheterna till organisering. Vår globala ekonomi var begriplig, inte bara i ekonomiska, utan också i sociala termer. Klassammanhållningens konkreta verklighet hade skakats. Framför allt så innebar den globala produktionen att en proletariatets revolution inte kunde föda och försörja sig själv. Det var en av de främsta orsakerna till de socialistiska revolutionernas ”misslyckanden” i Ryssland, Kina, Nicaragua och Kuba, för att bara nämna några. Modernitetens struktur är anti-klassmedvetande. I industrialiserade länder är den största delen av arbetsstyrkan serviceorienterad. Folk skulle mycket enkelt kunna ta över ett antal Wal-Marts, men vad skulle det leda till? Den moderna kapitalismens periferi och kärna är helt och hållet spridda över världen. En revolution skulle behöva vara global, men skulle resultatet se något annorlunda ut när allt kommer omkring? Skulle det bli någonting mer önskvärt?

I utvecklingsländerna, som tillgodoser nästan alla behov de industrialiserade länderna har, är klassmedvetandets verklighet väldigt påtaglig. Men situationen är mycket densamma som här. Vi har polis och vi vet vår plats, de har en vardagsverklighet fylld av militära ingripanden. Hotet om statlig vedergällning är mycket verkligare, och kärnstaternas makt att hålla dessa folk på plats är något som de flesta av oss antagligen inte kan föreställa oss. Men även om en revolt skulle lyckas; vad ska de med slavlönefabriker och monokulturella åkrar till? Problemet går mycket djupare än vad som kan uppnås genom att omstrukturera produktionen. Och sett till industriländerna, så går problemet ännu djupare än så. Modernitetens anda är extremt individualistisk. Även om det faktumet i sig själv förstör allt som det innebär att vara människa, så är det just den vi har emot oss. Den är som lottokapitalism; var och en tror på sin egen möjlighet att bli rik. Vi håller bara på att leta efter vinstlotten. Vi vill mer än gärna bli rika, och vi är beredda att försöka tills vi dör.